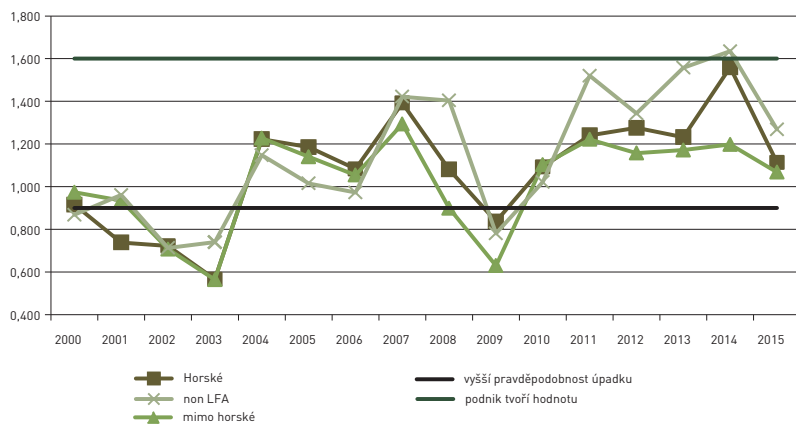
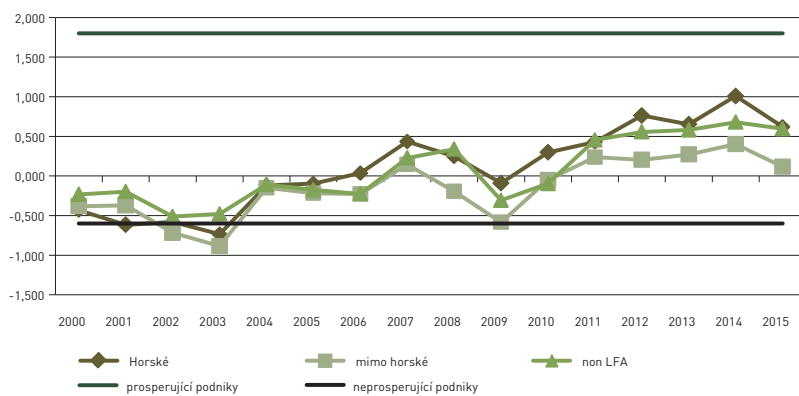

Obrázek 7: Vývoj syntetického modelu IN05 u průměrného podniku

Obrázek 8: Vývoj G-indexu u průměrného podniku

Zdroj: Vlastní šetření

realizačních cen při stabilním objemu naturálních výnosů (platí pro živočišnou výrobu). Vliv poklesu realizačních cen byl přitom výraznější. Ve srovnání s rokem 2014 došlo vlivem sucha k poklesu naturálních výnosů téměř u všech plodin a ve všech oblastech. U plodin s kratší vegetační dobou (respektive s dřívějším termínem sklizně) byl pokles méně významný. Výjimkou byl propad výnosů u citlivé řepky. V druhé polovině léta byl vliv sucha výraznější, k velkému propadu hektarových výnosů došlo zejména u výroby kukuřice na zrno, výrazný pokles byl také u výnosů cukrovky, píce a chmele. Zajímavé výsledky přináší sledování mezipodnikové volatility hektarových výnosů. U dříve sklizených plodin je prostorová volatilita výnosů velmi vysoká, v průběhu roku se volatilita snižovala. Z uvedeného vyplývá, že ačkoli v průměru byl vliv sucha v první polovině roku nižší, na některé konkrétní podniky již v tomto období dopadalo sucho plnou silou. V druhé polovině léta již sucho působilo na všechny podniky bez rozdílu. Pokles výnosů při stabilních nebo mírně rostoucích nákladech na produkční základnu (na hektar) způsobil u těchto komodit prudký propad rentability, který nebyl kompenzován odpovídajícím nárůstem ceny (s výjimkou okopanin a jarního ječmene).

Z produktů živočišné výroby měla na pokles zisku nejvyšší vliv výroba mléka. Stejně jako v předešlém období se zvyšovala průměrná užitkovost. Průměrná roční dojivost se proti roku 2014 zvýšila ze 7 514 l/dojnicí na 7 773 l v roce 2015, přičemž k největšímu zvýšení došlo v NON LFA (o 6,6 %). Náklady na produkční základnu stagnovaly, to s rostoucí užitkovostí vedlo k odpovídajícímu snížení jednotkových nákladů. Zároveň však došlo k poklesu realizačních cen mléka takřka o 2 Kč/litr. To u průměrného podniku vedlo ke ztrátě ve výši 4,487 mil Kč. Tuto ztrátu mohl pokles jednotkových nákladů a pozitivní nárůst užitkovosti již pouze snížit.

Na závěr by chtěl tým autorů článku moc poděkovat zemědělským podnikům, které byly (navzdory časové zátěži, kterou to přinášejí) ochotné s Ekonomickou fakultou spolupracovat. Věříme, že spolupráce může být oboustranně výhodná a doufáme, že bude dále úspěšně pokračovat.

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

D. Kopta, J. Lososová, R. Zdeněk
Ekonomická fakulta Jihočeské univerzity
v Českých Budějovicích

O ČESKÉ BIOHOVĚZÍ JE ZÁJEM V ZAHRANIČÍ. NAJÍT JEJ NA DOMÁCÍM TRHU JE ZATÍM OBTÍŽNÉ.

BIOHOVĚZÍ SE V KUCHYŇÍCH ČESKÝCH DOMÁCNOSTÍ A RESTAURACÍ OBJEVÍ ZŘÍDKAKDY, PŘESTOŽE EKOLOGICKÝ HOVĚZÍ DOBYTEK SE NA NAŠICH LOUKÁCH PASE POMĚRNĚ ČASTO [VÍCE NEŽ POLOVINA Z 200 TISÍC MASNÝCH KRAV V ČR JE CHOVÁNA EKOLOGICKY]. MLADÁ ZVÍŘATA DNES VŠAK KONČÍ V PODOBĚ ZÁSTAVU PŘEVÁŽNĚ V ZAHRANIČÍ A TRH S BIOHOVĚZÍM ZCELA KOPÍRUJE SITUACI KONVENČNÍCH CHOVATELŮ. PRO ZEMĚDĚLCE JE TO NEJVÝHODNĚJŠÍ ZPŮSOB ODBYTU I REAKCE NA OBEČNÝ NEZÁJEM ČECHŮ O HOVĚZÍ MASO.

V České republice je dnes chováno 1 416 tis. kusů skotu. Po letech poklesu (jen pro představu v roce 1990 bylo v ČR chováno přes 3 506 tis. kusů skotu) dochází k mírnému nárůstu početních stavů skotu. Jedná se zejména o masná plemena, respektive krávy bez tržní produkce mléka (KBTPM), jež jsou jedinou kategorií skotu, jejíž početní stavy se dlouhodobě zvyšují, mimo jiné v důsledku podpory tohoto způsobu chovu. K dubnu 2016 se krav BTPM chovalo již přes 200 tis. kusů a od roku 2004 jejich počet vzrostl o více než 55 %. Počet dojnic naopak ve stejném období o 15 % poklesl (graf 1). S ohledem na potřebu údržby trvalých travních porostů (TTP) v přirozeném

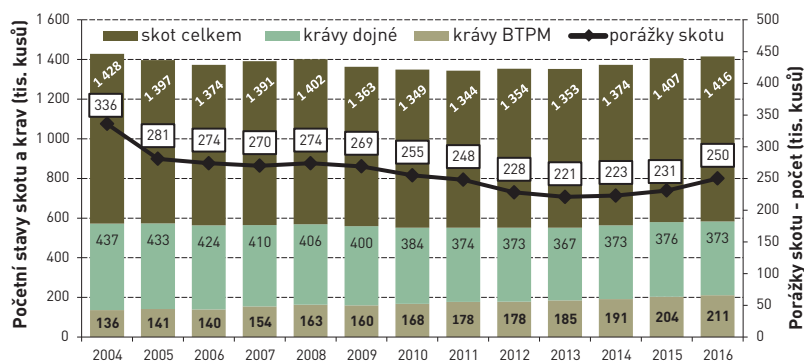
a kulturním stavu, zejména v LFA oblastech, narůstá význam skotu a jeho pastvy. Dle zásad společné zemědělské politiky a ochrany životního prostředí by se měl navíc podíl TTP v ČR postupně zvyšovat především v regionech se ztíženými podmínkami pro hospodaření, v pásmech ochrany vod a speciálních přírodních biotopů. Dosažení ekologického a ekonomického využívání TTP stávajícími stavy skotu a dalších přežvýkavců je však obtížné (jejich počty jsou nedostatečné).

Spotřeba hovězího masa

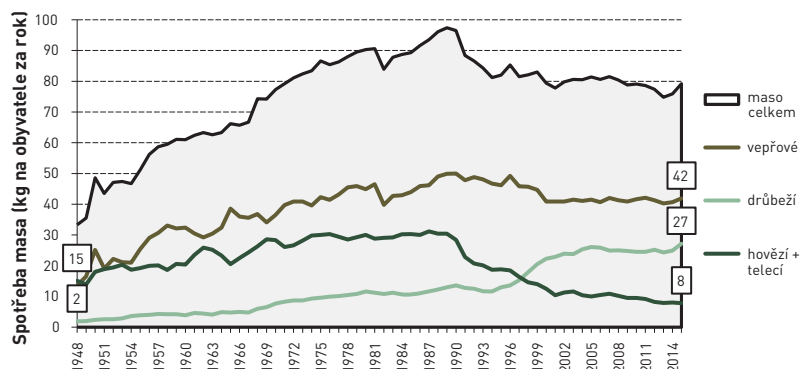
Spotřeba hovězího masa včetně telecího za rok 2015 činila 7,8 kg na osobu a rok,

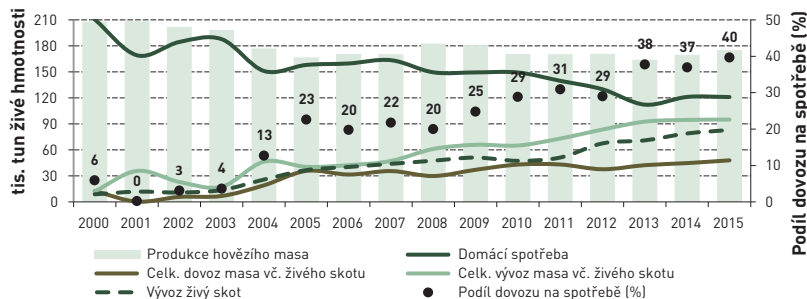
Foto: Sylva Horáková (Svaz PRO-BIO)

Graf 1: Vývoj počtu skotu, dojníc a krav BTPM a porážek skotu (2004-2016)

Zdroj: ČSÚ

Graf 2: Vývoj spotřeby masa celkem a hlavních druhů (1948-2015)

Zdroj: ČSÚ

Graf 3: Vývoj hlavních ukazatelů bilance hovězího masa (2000-2015)

Zdroj: MZE (Situační a výhledové zprávy „Skot-hovězí maso“)

Foto: Sylva Horáková (Svaz PRO-BIO)

což je údaj oproti vykázané průměrné spotřebě v EU-28 (15 kg) výrazně nižší, stejně jak oproti spotřebě ve většině členských zemí. Tradičně nejvyšší roční spotřebu hovězího masa přes 20 kg na osobu vykazovalo Dánsko, Francie, Švédsko a Irsko; spotřeba v Itálii a Slovinsku se této hodnotě blíží. Z historických údajů je patrné, že roční spotřeba hovězího masa včetně telecího na obyvatele v ČR z původních 15 kg v roce 1948 rostla až do roku 1987, kdy dosáhla svého historického maxima 31,2 kg. Od roku 1987 jeho spotřeba klesá (viz graf 2). Razantní změnou prošla i celková konzumace masa. Spotřeba masa na osobu a rok se od roku 1948 více než zdvojnásobila (z 33 kg na současných 80 kg). Podíl hovězího masa však klesl ze 45% na 10% podíl. Ještě před 30 lety byla třetina spotřebovaného masa hovězí. Naopak od té doby trojnásobně vzrostla spotřeba vepřového a více než 14 krát spotřeba drůbežového.

Produkce a uplatnění hovězího masa

Produkce hovězího masa (neboli produkce jatečných zvířat) se v posledních letech pohybuje okolo 170 tis. tun živé hmotnosti a objem mírně narůstá v souladu s růstem početních stavů skotu od roku 2014. Poptávka po hovězím masu na domácím trhu má naopak klesající tendenci, což je příčinou snížení porážek jatečného skotu v ČR (z 336 tis. kusů v roce 2004 na 250 tis. kusů v roce 2016) a tím snížení celkové výroby hovězího masa. V roce 2015 vyrobil masný zpracovatelský průmysl 68 tis. tun hovězího a telecího masa v jatečné hmotnosti, což představuje téměř 40% pokles výroby oproti 108 tis. tunám v roce 2004. Celková domácí spotřeba hovězího masa včetně telecího je odhadována za rok 2015 ve výši zhruba 121 tis. tun živé hmotnosti, což představuje více než 140% míru soběstačnosti (příčemž ale spotřeba hovězího na osobu u nás dosahuje zhruba poloviny evropského průměru).

Výroba určená pro vnitřní trh je dlouhodobě zajišťována převážně jedinci dojených a kombinovaných plemen, event. jejich kříženci. Ačkoli se stavy specializovaných masných plemen skotu u nás dlouhodobě zvyšují, jejich podíl na tuzemské výrobě hovězího masa výrazně neroste, neboť většina těchto zvířat je úspěšně exportována především do ostatních evropských zemí za účelem dalšího chovu, výkrmu nebo porážky. V roce 2015 bylo do zahraničí celkem vyvezeno zhruba 95 tis. tun hovězího masa v živé hmotnosti v hodnotě 6,7 mld. Kč. Objem vývozu vzrostl za sledovaných 15 let téměř 8 krát (z 12 tis. tun v roce 2000). Zhruba 85 % tvoří export živých zvířat (nárůst ze 40 tis. kusů v roce 2000 na 261 tis. kusů v roce 2015), převládají zvířata samčího pohlaví ve věku do 1 roku. Nejvýznamnějšími vývozními partnery byly v roce 2015 Rakousko (24 % vyvezeného skotu), Turecko (17 %), Belgie (10 %) a Německo (9 %).

SEMINÁŘ BIO V REGIONU

S cílem podpořit regionální výrobce biopotravin a zvýšit informovanost veřejnosti o lokálních biopotravinách realizuje nevládní organizace Bioinstitut, o.p.s. za přispění Ministerstva zemědělství v průběhu roku 2016 tři semináře ve třech různých krajích pro širokou veřejnost k tématu „Propagace regionální bioprodukce a spolupráce“. První seminář věnující se detailněji biomléku proběhl v červnu v Poděbradech a partnerem byly Polabské mlékárny. Druhý seminář je plánován na 4. října v Olomouci, věnován je bio obilovinám a minoritním plodinám a partnerem se stala obchodní společnost PRO-BIO. Poslední třetí seminář proběhne 22. listopadu v Opavě, zaostřeno bude na biohovězí maso a partnerem je ekofarma Jana Hořáka.
<http://bioinstitut.cz/cz/projekty-spoluprace/propagace-regionalni-bioprodukce-a-spoluprace>

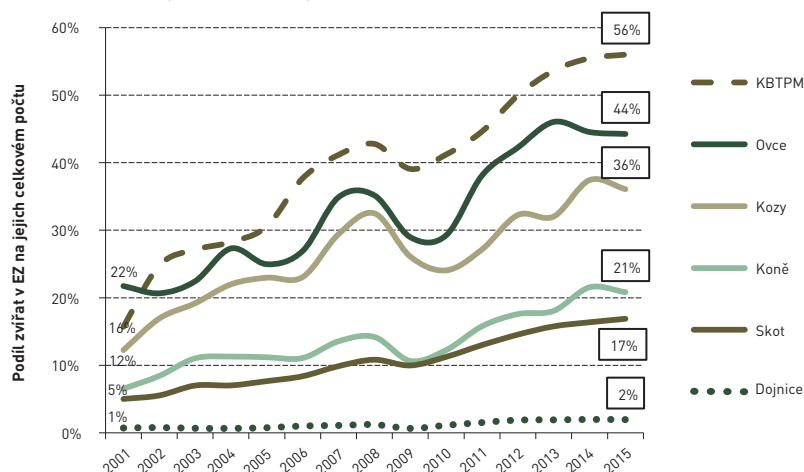
Zrychluje se také tempo dovozu. Od roku 2000 do roku 2015 vzrostl objem dovezeného masa téměř čtyřnásobně (z 12 tis. na 46 tis. tun živé hmotnosti) a rapidně roste podíl dovozu na domácí spotřebě - z 6 % na 40 % v roce 2015. (graf 3). Hodnota dovozu přesáhla 3 mld. Kč a většinu objemu tvoří dovoz čerstvého a chlazeného hovězího masa, nejčastěji z Polska (30 %), Nizozemí (18 %), Rakouska (16 %) a Německa (10 %). Vysoké a rostoucí exporty živého skotu a dovozy hovězího masa nelze z celospolečenského hlediska hodnotit pozitivně. Jedná se o vývoz kvalitní suroviny, která by měla být zpracována a jako cenná potravinová využita především doma, případně exportována jako kvalitní maso.

Jak se daří produkci hovězího z českých ekofarm?

Dle posledních údajů (ÚZEI) bylo na ekofarmách ke konci roku 2015 chováno téměř 238 tis. kusů skotu (z toho 7370 kusů dojníc), přes 102 tis. kusů ovcí, téměř 10 tis. kusů koz, přes 7 tis. kusů koní a necelé 2 tis. kusů prasat. Při srovnání rozsahu ekochovu k celkovým stavům hospodářských zvířat v ČR je dnes ekologicky chováno 17 % skotu (2% podíl mají dojnice), 44 % ovcí, 36 % koz a 21 % koní. Podíl ekologicky chované drůbeže či prasat zůstává zanedbatelný (okolo 0,2 %). Vývoj počtu zvířat v EZ má jednoznačně stoupající tendenci (viz graf 4). Od roku 2001 vzrostly nejvíce stavy drůbeže a následně stavy koz a ovcí (5 krát), jednoznačně však dominuje chov masného skotu. Od roku 2001 se počet ekologicky chovaného skotu zvýšil trojnásobně (ze 79 tis. na 238 tis. kusů), z toho počet krav BTPM vzrostl

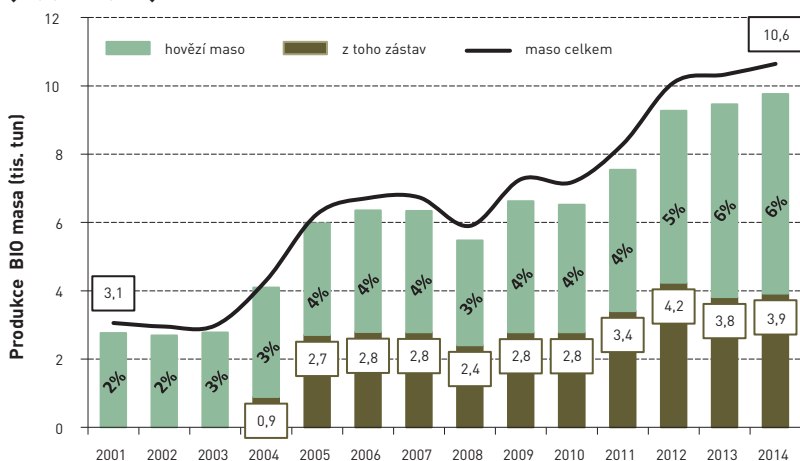

Graf 4: Vývoj podílu vybraných ekochovů na jejich celkových stavech v ČR (2001-2015)

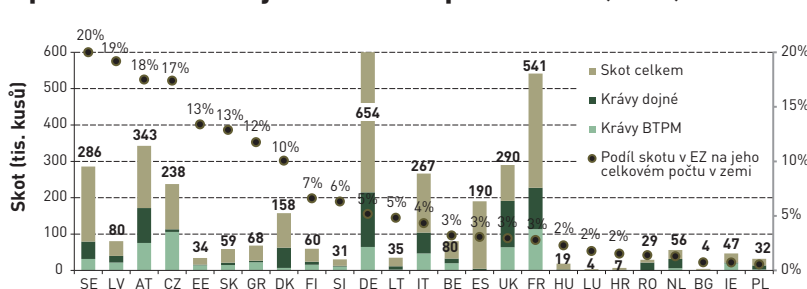
Zdroj: ÚZEI (data EZ), ČSÚ

Graf 5: Vývoj produkce biohovězího z českých ekofarem (2001-2014)

Zdroj: ÚZEI (data EZ), ČSÚ

Graf 6: Celkový počet skotu, dojníc a krav BTM v EZ a podíl skotu v EZ na jeho celkovém počtu v zemi (2015)

Zdroj: Eurostat, zpracovala ČTPEZ

Foto: Sylva Horáková (Svaz PRO-BIO)

téměř sedminásobně (z necelých 16 tis. na více než 100 tis. kusů) a tvoří dnes více než polovinu všech KBTPM v ČR.

S růstem počtu skotu v EZ stoupá i produkce biohovězího

Dle posledních zveřejněných údajů (ÚZEI) bylo na českých ekofarmách v roce 2014 vyprodukováno celkem 10 645 tun masa v jatečné hmotnosti. Přes 90 % tvoří maso hovězí (9 760 tun), následuje 598 tun skopového masa, 140 tun vepřového masa, 121 tun drůbežového masa a 23 tun kozího masa. Uvedený objem produkce hovězího biomasa zahrnuje dle informací ÚZEI také prodej živých zvířat (43 542 kusů zástavu v roce 2014). Produkce hovězího biomasa z jatečných zvířat činila 5,8 tis. tun v jatečné hmotnosti a zbylých 3,9 tis. tun představovalo maso prodané zástavu přepočtené na jatečnou hmotnost. Od roku 2001 se produkce čistě hovězího masa z ekofarem zvýšila více jak dvojnásobně (z 2,7 tis. na 5,8 tis. tun v r. 2014) a představuje 6% podíl na celkové produkci hovězího masa v ČR. Každoročně stoupá také počet ekofarem věnujících se chovu skotu, respektive KBTPM z 826 ekofarem v roce 2009 na 2 124 ekofarem v roce 2015.

Uplatnění biohovězího na trhu

Český trh s biohovězím významně kopíruje vývoj v konvenci. I zde zatím stabilizuje ekonomiku ekofarem vývoz „kvalitní suroviny“, tj. zástavových telat určených především k dalšímu výkrmu. Z celkové produkce biohovězího masa (dle dat ÚZEI) je na českém trhu uplatněno zhruba 80 %, bohužel většinou v rámci konvenčního zpracování. Pětina masa je vyvážena do zahraničí. Prodej zástavu je realizován z 60 % na domácím trhu, 40 % míří přímo za hranice, přičemž export každoročně mírně narůstá. Téměř všechn zástav je prodáván bez certifikátu (90 % zvířat), a to bez ohledu, zda jde o prodej v ČR nebo do zahraničí. Vývoz hovězího masa a zejména zástavu z ekofarem bude však pravděpodobně mnohem vyšší, než ukazují data ÚZEI. Prodej probíhá nejčastěji přes tuzemského zprostředkova-

tele, což může být při sběru dat vnímáno jako prodej na tuzemském trhu a data mohou být tímto zkreslena. S ohledem na malou poptávku po hovězím masu obecně, o to více po biomasa, není v ČR rozvinutý sektor zpracování a obchodu a vázne odbyt z ekofarem. Zmiňován je nedostatečný počet jatek registrovaných pro bioprodukcii a jejich nerovnoměrné rozmístění v rámci ČR. Dle údajů MZe bylo v roce 2015 registrováno pro bioprodukcii 36 jatek (17% podíl na 207 schválených jatkách v ČR), nicméně otázka je, kolik z nich je aktivních a svoji výrobu skutečně provozuje. Nejvyšší zastoupení jatek najdeme v krajích Pardubickém, Plzeňském, Karlovarském a Moravskoslezském. Naopak minimální možnost porážky v bio kvalitě mají kraje Jihomoravský, Olomoucký, Liberecký, Ústecký a Královéhradecký. V oblasti zpracování masa však existuje již řada příkladů dobré praxe, kdy je registrováno 32 faremních zpracovatelů s vlastní boudou, kteří naopak s odbytem biomasa nemají problém a trh si vybuďovali.

Pro dlouhodobé udržení stávajících stavů skotu v ČR a další, z pohledu údržby TTP, potřebné rozšiřování chovů krav BTM je nezbytná ekonomická rentabilita jejich chovu (celkově v ČR i v systému EZ). U chovu krav BTM není zpeněžováno mléko a jediným tržním produktem je odchované tele, a proto obzvláště zde mají dotace nezastupitelnou úlohu pro dosažení zisku. Bez dotací je chov KBTPM (nejen v ČR, ale i ostatních členských zemích) ztrátový a podpora tohoto způsobu hospodaření je zatím nezbytnou podmínkou jeho zachování.

BIO CHOVY SKOTU V EU

Dle údajů Eurostatu bylo ke konci roku 2015 v EU chováno celkem 89,1 mil. kusů skotu, z toho 23,6 mil. kusů dojníc a 12,3 mil. kusů krav BTM. Největší chovy KBTPM najdeme ve Francii (4,2 mil. ks), Španělsku (1,9 mil. ks), Velké Británii (1,6 mil. ks) a Irsku (1,1 mil. ks), zabírají společně přes 70 % jejich celkového stavu v EU. Nejvíce skotu v EZ je chováno v Německu (654 tis. ks) a Francii (541 tis. ks). Nejvyšší podíl bio skotu (20 %) má Švédsko. Česká republika se 17% podílem drží 4. pozici. Ačkoliv nejsou dostupná data o chovu KBTPM v EZ u všech členských zemí, lze konstatovat, že ČR s nadpolovičním podílem KBTPM v EZ patří mezi lídry v chovu masného skotu v EU a řadí se i do první pětky v počtu KBTPM zařazených v EZ (přes 100 tis. ks).

Zpracovala Andrea Hrabalová pro Českou technologickou platformu pro ekologické zemědělství